

Streszczenie

Przedmiotem badawczej refleksji w tej dysertacji są przyśpiewki kibiców piłkarskich klubów: Arka Gdynia, Lechia Gdańsk, Crvena zvezda i Partizan, zaś celem pracy – zbadanie czy można je uznać za teksty folkloru. Wybierając temat kierowałam się chęcią pogłębienia swej wiedzy i jednocześnie połączenia swoich dość odmiennych zainteresowań – kibicowania i językoznawstwa, a także kontynuowania badań, które rozpoczęłam pisząc pracę magisterską będącą językoznawczą analizą przyśpiewek wspomnianych belgradzkich klubów.

Do analizy wykorzystuję teksty przyśpiewek zebrane i spisane przez samych fanów piłkarskich w kibicowskich śpiewnikach na prowadzonych przez nich stronach internetowych: www.arkowcy.pl, www.lechia.net, <https://www.oaza.rs/sport/delije/av/pesme.htm>, www.partizan.net/pesme. Jest to jedyny miarodajny materiał, który można zebrać w pojedynkę, gdyż mecze piłkarskie zazwyczaj odbywają się w tych samych terminach. Niemożliwe jest zatem, bym mogła sama spisać przyśpiewki wykonywane przez kibiców czterech klubów z dwóch różnych krajów w ciągu np. jednego sezonu piłkarskiego. Jednakże dzięki temu, że kibice sami spisują swoje przyśpiewki – analizie poddaję nie tylko sam tekst, ale też sposób jego zapisu.

Do zbadania tego, czy wybrane przyśpiewki można uznać za folklor wykorzystuję metodologię językowego obrazu świata według definicji Jerzego Bartmińskiego, gdyż pozwala ona zbadać nie tylko nadawców i odbiorców komunikatu, czy też sytuację komunikacyjną, lecz także wyrażany poprzez teksty sposób pojmowania świata, grupowe myślenie, wewnątrzgrupowe wartości czy hierarchię, a to zaś stanowi elementarne funkcje tekstów folkloru. Pierwszy rozdział poświęciłam problemom ze zdefiniowaniem terminu *folklor* i stanowi on podstawę teoretyczną dla przeprowadzonej w dalszej części rozprawy analizy. Omawiam w nim historię powstania tego pojęcia, wskazując na wpływ jaki na jego definicję wywarł romantyzm, a potem – socjalistyczny ustrój, transformacja ustrojowa czy wojna na Bałkanach, a także rozwój Internetu i kultury cyfrowej. Skupiam się tu głównie na rozwoju badanego terminu w polskim środowisku akademickim, wzbogacając swe uwagi o perspektywę jugosłowiańskich i serbskich naukowców.

Kolejne dwa rozdziały (2. i 3.) mają na celu zaprezentowanie niezbędnego kontekstu do zrozumienia analizowanych przeze mnie przyśpiewek, a zawarty w nich szczegółowy opis klubów oraz grup kibiców służy przedstawieniu przemian i wpływów, którym podlegali, co w istotny sposób przełożyło się na śpiewane na stadionach teksty. Rozdział drugi (2.) nakreśla z perspektywy językoznawczej historię rozwoju piłki nożnej w Belgradzie, Gdańsku

i Gdyni oraz omawianych klubów piłkarskich. Analizuję w nim nazwy, barwy klubowe, herby i przedstawiam stadiony, na których piłkarze zwykle rozgrywają mecze (u siebie). W rozdziale trzecim (3.) opisuję wykonawców omawianych przyśpiewek, tj. kibiców Arki Gdynia, Lechii Gdańsk, Crveneje zvezdy i Partizana. Omawiam w nim zagadnienia dotyczące zorganizowanych grup kibiców poszczególnych klubów, najbardziej znanych fanów, ich zaangażowanie polityczne, wskazują przy tym na przestępczość i przemoc fizyczną oraz dobroczynność. Z kolei, by nakreślić sytuację komunikacyjną, w której śpiewane są kibicowskie przyśpiewki wspominam o (wraz ze stosowanym przez kibiców nazewnictwem) sektorach dopingowych, różnych formach kibicowania, strojach kibiców, a także o innych formach kibicowskiej twórczości. Dane te poszerzam o wydawnictwa muzyczne z piosenkami o omawianych klubach, a także opisuję czym są i z czym się wiążą mecze derbowe oraz wyjazdowe.

Ostatni rozdział (4.) poświęcony jest analizie wybranych przyśpiewek. Przytaczam w nim definicje kibicowskiej przyśpiewki i opis jej jako gatunku. Omawiam materiał badawczy, a także wybraną metodologię, a następnie analizuję zebrany materiał pod kątem językowego autoportretu kibiców, językowego obrazu ukochanego klubu, jego barw, stadionu i kibicowskich atrybutów, a także przedstawiam językowy obraz wrogiego klubu, jego kibiców i przemocy wobec nich, seksu, alkoholu i narkotyków. Wnioski z analizy porównawczej folkloru badanych grup kibiców omawiam w zakończeniu pracy.

Analizowane w rozprawie wybrane teksty przyśpiewek kibiców wybranych klubów piłkarskich (Arka Gdynia, Lechia Gdańsk, Crvena zvezda i Partizana) można uznać za teksty folkloru, gdyż są: symboliczną i artystyczną formą komunikacji w danej grupie kibiców, społeczności zbudowanej wokół danego klubu lub – ludzi obecnych na stadionie, czy też widzów oglądających transmisję z meczu; w określonym czasie, jakim jest mecz piłkarski; przeznaczonym do określonych celów, którymi są budowanie zbiorowej tożsamości, gloryfikowanie klubu, wyznawanie mu miłości, pocieszanie po porażce, wyrażanie swojej lojalności i oddania, a także zagrzewanie do walki. Badane teksty odzwierciedlają również sposób grupowego myślenia, wyznawane wartości czy określoną hierarchię. Przyśpiewki, choć przede wszystkim śpiewane są na meczach, to funkcjonują również w formie pisemnej jako teksty zapisane w śpiewniku, a ich fragmenty bywają przez kibiców wykorzystywane do pisania komentarzy w Internecie czy też tworzenia postów w mediach społecznościowych. Środowiska kibiców podlegają nieustannym wpływom (politycznym, kulturowym) i ciągłemu rozwojowi, który determinowany jest przez terminarz ligowy, co czyni ich teksty trudnym, ale też jednocześnie – fascynującym materiałem badawczym.